

Dariusz Markowski (rec.)

„Fritz Weidner – bydgoski architekt z przełomu XIX i XX wieku”

Iwona Jastrzębska-Puzowska

Książka dr Iwony Jastrzębskiej-Puzowskiej *Fritz Weidner – bydgoski architekt z przełomu XIX i XX wieku* obejmuje 120 stron tekstu wraz z ilustracjami, tabelami, bibliografią i spisem fotografii oraz aneksem zawierającym teksty źródłowe.

Na wstępie należy podkreślić trafność wyboru tematu oraz dokładność opracowania. Książka ta to pierwsza tak szeroka publikacja dotycząca działalności bydgoskiego architekta Fritza Weidnera, wzbogacona o jego poglądy artystyczne. O ile dotychczas, również za sprawą dr Iwony Jastrzębskiej-Puzowskiej, ukazały się publikacje związane z działalnością architekta, o tyle nigdy nie zawierały one jednoczesnego „zderzenia” działalności architektonicznej Weidnera z jego poglądami na zmiany dokonujące się w architekturze i sztuce XIX i XX wieku. Autorka – historyk sztuki, opracowując ważny przyczynek twórczości architektonicznej Fritza Weidnera w Bydgoszczy, z pełną świadomością korzystała zarówno ze źródeł archiwalnych, jak i ówczesnych wydawnictw, wzbogaconych współczesną literaturą przedmiotu.

We *Wstępie* autorka wprowadza czytelnika w zakres tematyki zawartej w książce, zwracając uwagę na znaczenie źródeł wykorzystanych w opracowaniu.

Rozdział I – *Bydgoszcz na drodze do nowoczesności*, zawiera charakterystykę przemian zachodzących w Bydgoszczy od średniowiecza po początek XX wieku, wplatając je w ważne dla miasta wydarzenia historyczne.

W rozdziale II – *Życiorys Fritza Weidnera*, omówiona została droga życiowa architekta z istotnymi rozważaniami autorki nad rzeczywistym wykształceniem bohatera książki. Znalazło się tutaj również ważne zestawienie inwestorów, dla których Weidner pracował, wraz ze spisem projektów i realizacji.

Rozdział III – *Działalność architektoniczna Fritza Weidnera*, to najistotniejsza część publikacji, zawierająca szczegółowe omówienie aktywności zawodowej architekta. W rozdziale tym autorka dokonała analizy stylów, w jakich

tworzył swoje realizacje Weidner, od historyzmu do modernizmu. Początek kształtowania się smaku architektonicznego Weidnera związany był z *historyzmem*, który następnie ewoluował w kierunku *wernakularyzmu*, charakteryzującego się redukcją detalu oraz brakiem symetrii w komponowaniu fasad. Następnie artysta zafascynował się *secesją*, która zajmuje istotne miejsce w teoretycznych rozważaniach Weidnera. W secesji widział urzeczywistnienie idei nowoczesności. W powstałych projektach i realizacjach architektonicznych Weidnera widoczny jest wyraźny wpływ europejskich twórców secesji, a najlepszym tego przykładem jest projekt fasady restauracji Karla Barta, z całą pewnością wzorowany na dziełach Josepha Marii Olbricha. Kolejną formacją stylową był dla Weidnera *Landhausstil*, nawiązujący do angielskiej architektury podmiejskiej, będący ucieleśnieniem idei miasta-ogrodu. Ponieważ secesja nie zaspokoila zapotrzebowania architekta na nowoczesność, Weidner skłonił się ku *modernizmowi*, a omówione w tej części dwie budowle zamykają najbardziej twórczy okres jego działalności projektowej. Należy nadmienić, że ta część książki została wzbogacona zdjęciami oraz rysunkami omawianych budynków. W rozdziale tym odrębne miejsce poświęcono *Rozwiązaniom funkcjonalnym budynków*. Dr Jastrzębska-Puzowska omówiła z dużą dokładnością, co z pewnością nie było łatwe ze względu na różne ingerencje, funkcjonalny układ budowli, w tym i ich wnętrza, zwracając uwagę na ich różnorodność, wynikającą z charakteru projektowanego budynku.

Rozdział IV – *Poglądy artystyczne architekta Fritza Weidnera*, to analiza poglądów artystycznych, wygłoszonych głównie na zebraniach Technische Vereinn oraz zawartych w rękopisie z czasu II wojny światowej. W tej części znalazły się poglądy Weidnera na temat *stylu, krytyki historyzmu, nowoczesnych kierunków w architekturze i urbanistyce, wystroju wnętrza, wartości artystycznych w sztukach plastycznych oraz zawodu i roli architekta (roli artysty)*. Autorka dokonała ich usystematyzowania i opatrzyła komentarzem. Poprzez trafnie wyszczególnioną tematykę poglądów pokazała szerokie spektrum zainteresowań teoretycznych Fritza Weidnera.

Całość zamyka *Zakończenie* oraz wspomniany już *Aneks – teksty źródłowe*, zawierający przetłumaczone z języka niemieckiego przez dr I. Jastrzębską-Puzowską odczyty wygłoszone przez Fritza Weidnera zatytułowane: *Styl stylowy, bezstylowy – od stylu klasycznego do secesji; Böcklin i jego sztuka; Współczesny kierunek w malarstwie i rzeźbie, jego zadania i cele*.

Książka stanowi ważny wkład w poznanie bydgoskiej architektury końca XIX i początku XX wieku, która z pewnością poszerzy wiedzę nie tylko o historii miasta, ale również, a może przede wszystkim, o zasłużonych obywatelach grodu nad Brdą, do jakich z całą pewnością należał architekt Fritz Weidner.